

Działalność bibliotek systemu biblioteczno-informacyjnego UMCS w roku 1986 i 1987

Statut Uczelni z roku 1986 wprowadził do systemu biblioteczno-informacyjnego Bibliotekę Filii UMCS w Rzeszowie. Biblioteka Główna, 22-ie biblioteki zakładów naukowych i Biblioteka Filii tworzą „jednolity system biblioteczno-informacyjny Uniwersytetu”.

Najpoważniejszym problemem bibliotek systemu w omawianym okresie stał się problem lokalowy i brak miejsca na nabytki. Wyjątek stanowi tu Biblioteka Filii, która otrzymała nowe pomieszczenia na czytelnię i magazyny książek. Biblioteka Główna zapełniła już rezerwy miejsc w magazynie czasopism. Gmach Biblioteki, w założeniach technicznych przewidywany na 1 200 000 wol., mieści obecnie ok. 2 000 000 wol. Przeprowadzona w 1987 roku ekspertyza techniczna wykazała maksymalne obciążenie stropów. Na najwyższych piętrach gmachu widoczne jest rozsuwanie się płyt stropowych.

W kilku lokalach bibliotek zakładowych nastąpiło pęknięcie stropów wskutek przeciążenia. Wszystkie (z wyjątkiem Biblioteki Wydziału Ekonomicznego, osiągnęły już granice możliwości lokalowych; miejsca na nabytki uzyskują drogą selekcji zbiorów. Przykładem może tu być stan pomieszczeń bibliotek Wydziału Humanistycznego. Biblioteki te dysponują 345 m² powierzchni magazynowych, a dla prawidłowego rozmieszczenia zbiorów trzeba ok. 1000 m² powierzchni magazynowych.

Wraz z trudnościami lokalowymi dały się odczuć trudności etatowe. W sieci biblioteczno-informacyjnej od lat nie przybywa etatów. Nie ma warunków na uproszczenie technologii prac bibliotecznych, natomiast wzrasta ilość zbiorów i przybywa zadań. Bibliotekarze, dokładając maksimum wysiłku, starali się utrzymać udostępnianie zbiorów na dotychczasowym poziomie, niejednokrotnie kosztem prac wewnętrznych.

Ogółem w bibliotekach Uczelni przybyło w 1986 roku ok. 46 tys. wol.; udostępniono ok. 20-u tysiącom zarejestrowanych czytelników ok. 690 tys. wol. W roku 1987 przybyło ok. 42 tys. wol.; udostępniono ok. 22-u tysiącom zarejestrowanych czytelników ok. 700 tys. wol.

W marcu 1987 roku Senat Uczelni wysłuchał informacji o działalności i problemach bibliotek systemu biblioteczno-informacyjnego UMCS, przedstawionej przez dyrektora BG.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

W roku 1987 odbyły się w BG wybory organów jednoosobowych i kolegialnych. Rada Biblioteczna wybrała ponownie mgr Jadwigę Olczak na stanowisko dyrektora i mgr Teresę Gaworczyk na stanowisko zastępcy dyrektora, na kadencję 1987/1992. Skład Rady Bibliotecznej zmienił się w związku z ustaleniami nowego statutu.

W omawianym okresie Rada Biblioteczna odbyła łącznie 12 posiedzeń. Powołała kolegium redakcyjne oraz komisje robocze: szkoleniową, zakupów, selekcji zbiorów, skontrum i inwentaryzacji. Przedyskutowała i zaopiniowała regulamin organizacyjny BG wraz z załącznikami regulującymi zagadnienia korzystania ze zbiorów BG, struktury organizacyjnej, procedury obrad rady. Regulamin został przedstawiony Rektorowi Uczelni do zatwierdzenia.

Do ważnych wydarzeń działalności BG należy wprowadzenie w życie z dniem 1 stycznia 1986 roku nowej instrukcji *Przepisy katalogowania książek cz. 1* oraz

powołanie samodzielnego stanowiska ds. szkolenia w zakresie katalogowania w Oddziale Opracowania Druków Zwartych Nowych. Zorganizowano też zespół ds. skontrum zbiorów BG, a Oddział Opracowania Wydawnictw Ciągłych podjął żmudną pracę nad pomocniczym inwentarzem kartkowym czasopism, który umożliwi przeprowadzenie skontrum zbiorów czasopism.

Na odcinku gromadzenia i opracowania książek podjęto eksperymentalnie wykorzystywanie jednostronnie zadrukowanego *Przewodnika Bibliograficznego* w celu usprawnienia i przyspieszenia procesu opracowania. Wykonując polecenie pokontrolne MNiSzW w sprawie weryfikacji rocznych bilansów, sporządzono spis inwentarzy zbiorów książek wraz z ich wyceną i przekazano go do Działu Ewidencji Majątku, w celu ustalenia wartości majątku BG. Oddział Udostępniania Zbiorów przeprowadził intensywną akcję monitową, w wyniku której odzyskano wiele przetrzymywanych przez czytelników pozycji.

Kontynuowała prace Komisja selekcji zbiorów.

Odbywająca się w Uczelni kompleksowa kontrola ministerialna objęła również działalność biblioteczną. Zwrócono szczególną uwagę na niezadowalający stan konserwacji i ochrony zbiorów.

Współpraca z bibliotekami krajowymi i innymi instytucjami o zadaniach zbliżonych, polegała jak i w latach ubiegłych, na współpracy w zakresie informacji naukowej i bibliotecznej, wymianie wydawnictw, wypożyczeniach międzybibliecznych, uczestnictwie w spotkaniach, konferencjach, sesjach i nawiązywaniu kontaktów osobistych.

Personel BG w dniu 31 grudnia 1987 roku liczył 183 osoby, w tym 155 zatrudnionych w działalności podstawowej (13 bibliotekarzy dyplomowanych, 137 pracowników służby bibliotecznej, 5 pracowników inżynieryjno-technicznych). Z ogólnej liczby 155 osób — personel działalności podstawowej — w BG pracowało 98, a w bibliotekach zakładowych 57 osób. W omawianym okresie nie przybyło etatów. Dwa etaty służby bibliotecznej w roku 1987 zamieniono na dwa etaty bibliotekarzy dyplomowanych. Ogółem 13 osób przestało pracować, na ich miejsce zatrudniono nowych pracowników, w pierwszym etapie na czas określony.

W roku 1987 personel BG przepracował 20 672 dni, z tego 12 003 dni przy obsłudze czytelników. Podobnie kształtował się stosunek wkładu pracy w udostępnianie i działalność wewnętrzną w roku 1986.

Gromadzenie zbiorów utrzymywało się na poziomie lat ubiegłych. Gospodarkę wpływami prezentuje tabela, w której liczby oznaczają ilość jednostek obliczeniowych.

	1986 r.	1987 r.
Wpłynęło ogółem ok.	45 000	40 000
Z tego objęto rejestracją wstępną:		
w rejestrze nabytków	25 075	22 442
w kartotece czasopism bieżących	3 945	3 998
Nie objęte rejestracją wstępną:		
dokumenty życia społecznego	858	190
opisy patentowe	10 734	9 983

Wpływy wpisane do rejestru nabytków wg źródeł nabycia:

	1986 r.	1987 r.
zakup	7 689	7 426
egzemplarz obowiązkowy	12 133	11 854
dary	3 206	1 460
wymiana	2 047	1 702

Wpływy wpisane do rejestru nabytków wg źródeł nabycia:

	1986 r.	1987 r.
Wpłynęło ogółem ok.	45 000	40 000
Z tego objęto rejestracją wstępną:		
w rejestrze nabytków	25 075	22 442
w kartotece czasopism bieżących	3 945	3 998
Nie objęte rejestracją wstępną:		
dokumenty życia społecznego	858	190
opisy patentowe	10 734	9 983

Wpływy wpisane do rejestru nabytków wg źródeł nabycia:

	1986 r.	1987 r.
zakup	7 689	7 426
egzemplarz obowiązkowy	12 133	11 854
dary	3 206	1 460
wymiana	2 047	1 702

Nie najlepsza sytuacja utrzymywała się w gromadzeniu wydawnictw z importu. W roku 1986 Biblioteka Główna otrzymała 745 książek i 264 tytuły czasopism, a w roku 1987 — 471 książek i 414 tytułów czasopism. W roku 1986 zdarzały się kilkakrotne konfiskaty przysyłanych z zagranicy darów, dokonywane przez Urząd Celny, natomiast w roku 1987 Urząd Celny nie zawiadamiał Biblioteki o zatrzymaniu przesyłanych książek.

Gospodarka drukami zbędnymi rozwijała się zbyt wolno z różnych przyczyn. W omawianym okresie wysłano ok. 1200 jednostek czasopism odbiorcom krajowym i zagranicznym. Część materiałów nie znajdujących odbiorców wśród bibliotek, wykładano w holu Biblioteki, oferując je nieodpłatnie studentom. Część materiałów przekazywano na makulaturę.

Zbiorów opracowanych przybyło w roku 1986 ponad 30 000 jedn., w roku 1987 — ponad 28 000 jednostek. Stan inwentarzy na dzień 31.12.1987 roku wykazał 1 275 266 wol. i jedn.

Warunki przechowywania zbiorów, mimo trudności lokalowych, pozostały zbliżone do obowiązujących norm. W magazynie książek udało się w latach 1984—1985 wygospodarować znaczne rezerwy miejsca. Gorsza sytuacja jest w magazynie czasopism, trzeba było przemieścić ok. 55 000 wol., żeby wygospodarować miejsce na nowe nabytki. Nie uległa też poprawie sytuacja w zakresie konserwacji zbiorów.

	przybyło w		Stan na dzień 31.12.1987 r.
	1986 r.	1987 r.	
Druki zwarte	17 068	15 079	573 285
Wydawnictwa ciągłe	6 838	6 978	271 356
Zbiory specjalne	6 532	6 735	430 625
w tym:			
stare druki	48	44	18 835
rękopisy	5	11	709
prace doktorskie	46	49	1 632
kartografia	80	153	31 234
ikonografia	532	928	18 116
plakaty	111	174	7 596
nuty	116	47	11 291
płyty i taśmy	93	61	190
katalogi wystaw artyst.	163	150	6 050
mikroformy	124	253	3 462
opisy patentowe	4 979	4 465	326 750

Brak własnej pracowni konserwacji i introligatorni uniemożliwia prowadzenie właściwego postępowania zapobiegawczego w zakresie ochrony zbiorów. Biblioteka korzysta z usług kilku zakładów introligatorskich, jednakże i jakość usług, i materiał zużyty do oprawy książek, budzą zastrzeżenia. W 1986 i 87 r. oprawiono 7138 wol., głównie czasopism. W ramach prac wewnętrznych zabezpieczono przed zniszczeniem ok. 3600 wol. Z każdym rokiem pogłębia się stan dewastacji zbiorów. Poziom techniczny nowych krajowych książek jest daleki od doskonałości. Obserwuje się również narastające objawy braku kultury u korzystających z materiałów bibliotecznych. Wynoszenie cennych i poszukiwanych książek, wycinanie całych rozdziałów lub ilustracji, jest zjawiskiem coraz częstszym.

W roku 1986 przeprowadzono inwentaryzację zbiorów podręcznych czyteln i pracowni, traktując te czynności jako przygotowanie do skontrum zbiorów. Najcenniejsze zbiory, tj. rękopisy, inkunabuły i rezerwata powierzone zostały opiece pracowników, z obowiązkiem odpowiedzialności materialnej. Do planów remontów Uczelni zgłoszono plany przeprowadzenia zmian w urządzeniach czyteln i kilku innych usprawnień z zakresu prac budowlanych, w celu stworzenia optymalnych warunków zabezpieczenia książek przed kradzieżą.

Polityka udostępniania zbiorów, tak jak i w latach ubiegłych, koncentrowała się na udostępnianiu prezencyjnym, w 3 czytelniach głównych i 4 specjalistycznych, liczących łącznie 336 miejsc. Ogólna liczba zarejestrowanych czytelników w roku 1986 wynosiła 7628; w roku 1987 — 7507. Większość czytelników (ok. 80%) to studenci. Przeciętne ilość zarejestrowanych w czytelniach odwiedzin w omawianych okresach wynosiła 67 000.

	1986	1987
Udostępniono woluminów	233 846	233 980
w tym:		
w czytelniach	190 153	186 570
w wypożyczalni miejscowej	39 805	43 471
w wypożyczalni międzybibliotecznej		
bibliotekom krajowym	2 105	2 187
bibliotekom zagranicznym	9	17
sprowadzonych z bibliotek:		
krajowych	1 585	1 573
zagranicznych	189	162

Zamówień nie zrealizowanych w roku 1986 było w czytelniach 9013, w wypożyczalni 30 219; w roku 1987 w czytelniach 8201, w wypożyczalni 26 284.

Działalność informacyjną Biblioteka prowadziła w oparciu o własny aparat informacyjny, zbiory biblioteczne oraz pośrednicząc w korzystaniu z dostępnych w kraju systemów informacji naukowej. Aparat informacyjny — katalogi biblioteczne, powiększył się o ok. 140 000 kart w ciągu dwóch lat, katalog centralny bibliotek zakładowych — o ok. 13 000 kart.

W agendach pracy z czytelnikiem zarejestrowano w latach 1986—87 ponad 12 500 udzielonych czytelnikom informacji bibliotecznych, ok. 200 bibliograficznych, ok. 500 rzeczowych. Sporządzono 73 zestawienia bibliograficzne. Przyjęto 51 grup wycieczkowych, liczących łącznie ponad 1000 osób. Przygotowano i rozesłano do zakładów naukowych i bibliotek zakładowych UMCS *Wykaz Nowości Bibliotecznych* z zakresu nauk społecznych i nauk matematyczno-przyrodniczych.

Organizowano wystawy rocznicowe i okolicznościowe. Najważniejsze z nich: „Dekret z dnia 17 kwietnia 1946 roku o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi” (kwiecień 1986); „Dzieło Estreicherów” (maj 1986); „Picasso w zbiorach Biblioteki Głównej UMCS — reprodukcje” (czerwiec 1986); „Lublin w ikonografii” (1987, z okazji 670-lecia miasta); „Aleksander Ludwik Birkenmajer 1989—1967” (1987). Oprócz tego zorganizowano 6 wystaw publikacji zmarłych pracowników naukowych UMCS.

Współpracując z systemami informacji naukowej Biblioteka przygotowała 524 sprawozdania z wyjazdów zagranicznych pracowników naukowych UMCS dla systemu SAZAPS CINTE oraz dokumentację 127 rozpraw doktorskich i habilitacyjnych pracowników UMCS na kartach RZ. Przekazano informacje o nabytkach książek zagranicznych i starych drukach do katalogów centralnych BN oraz literatury legislacyjnej do Biblioteki Sejmowej.

Pośrednicząc w korzystaniu z systemów informacji naukowej BRIOLIS przekazano 8 zamówień na wyszukiwanie informacji i 20 na udostępnienie kopii publikacji.

W Oddziale prac Naukowych i Dydaktycznych kontynuowano dokumentację wybranych odcinków działalności Uczelni — w postaci albumu wycinków prasowych z prasy lubelskiej o UMCS; kartotekę piśmiennictwa o UMCS oraz kartotekę bibliograficzną o charakterze przedmiotowym pracowników naukowych UMCS. Zbierano materiały do wykazu rozpraw doktorskich i habilitacyjnych UMCS.

Prowadzenie sprawnej informacji utrudnia brak urządzeń powielających. Kserograf biblioteczny jest już bardzo zużyty i czasem bywa sprawny dzięki niezwykle staraniom osób obsługujących. W roku 1986 wykonano 51,5 tys. kopii, a w 1987 już tylko 40 tys. Z konieczności wzrosła ilość kopii wykonanych droższą techniką fotograficzną. Wykonano: w roku 1986 — 41 328, w roku 1987 — 71 159 klatek mikrofilmów.

Działalność dydaktyczna Biblioteki Głównej obejmowała: praktyki wakacyjne studentów bibliotekoznawstwa (1986 — 23 osoby, 1987 — 36 osób) kilku uczelni krajowych; przysposobienie biblioteczne studentów pierwszych lat wszystkich kierunków studiów w UMCS; przeszkolenie w zakresie korzystania z bibliografii specjalistycznych studentów starszych lat studiów; przeszkolenie w zakresie podstaw bibliografii i informacji naukowej uczniów szkół średnich.

Osobny rozdział to szkolenie własnych pracowników. W okresie od stycznia do czerwca każdego roku organizowano akcję szkolenia zawodowego, wysłuchano ponad 20 referatów i prelekcji. Wśród nich — prelekcję na temat nowej instrukcji katalogowania, wygłoszoną przez autorkę *Przepisów katalogowania* Marię Lenartowicz oraz prelekcję Marii Smolki bibliotekarza w Biddl Law Library University of Pensylwania Law School. Jeden poniedziałek każdego miesiąca poświęcony był konsultacjom w zakresie katalogowania książek.

Organizowano „rotacje” pracowników w celu przeszkolenia przywarsztatowego w podstawowych oddziałach BG.

W ramach szkolenia zawodowego, skierowano na kursy i konferencje organizowane przez CİNTE 7 osób, 2 osoby odbyły krótkie praktyki w bibliotekach uniwersyteckich w Poznaniu i Wrocławiu, ok. 40 osób uczęszczało na lektoraty języków obcych organizowane w Uczelni, 2 osoby ukończyły studia wyższe, jedna podyplomowe studium bibliotekoznawstwa.

Biblioteczna działalność wydawnicza zaowocowała 5 pozycjami z serii *Bibliografie Osobowe*, pierwszym po kilkuletniej przerwie rocznikiem *Wykazu Publikacji Pracowników UMCS* (za rok 1986) oraz 30/31 rocznikiem *Biuletynu Biblioteki UMCS*.

BIBLIOTEKI ZAKŁADOWE

W 1987 roku z księgozbiorów i z usług bibliotek zakładowych korzystało 13 768 stałych czytelników. W 18-tu czytelnianch dysponowano 580-cioma miejscami dla czytelników. Poza działalnością podstawową, tj. gromadzeniem, opracowaniem i udostępnianiem zbiorów, biblioteki prowadziły działalność informacyjną i dydaktyczną. W latach 86 i 87 udzielono łącznie ponad 11 000 informacji bibliotecznych i ok. 8500 informacji bibliograficznych. W bibliotekach: Instytutu Chemii; Instytutów Matematyki i Fizyki; Instytutu Mikrobiologii, przeprowadzono ćwiczenia zapoznające studentów ze sposobami korzystania z bibliografii specjalistycznych. We wszystkich bibliotekach kontynuowano prowadzenie kartotek publikacji pracowników naukowych macierzystych jednostek.

Zgodnie z planem przeprowadzono inwentaryzację zbiorów w bibliotekach: Instytutu Filologii Polskiej; Instytutu Mikrobiologii; Zakładu Biochemii; Instytutów Matematyki i Fizyki; Wydziału Ekonomicznego; Zakładu Logopedii; Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych i Centralnego Laboratorium Aparatury Unikalnej. Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji przejęła, po przeprowadzonej inwentaryzacji zdawczo-odbiorczej, księgozbiory Zawodowego Studium Administracji i Zakładu Prawa Administracyjnego.

Warunki pracy czytelników i bibliotekarzy oraz warunki przechowywania zbiorów w bibliotekach zakładowych uległy dalszemu pogorszeniu. Brak miejsca na zbiory, brak miejsc na stanowiska pracy, niskie temperatury przez większą część roku — to zjawiska niemal powszechne. W bibliotekach Wydziału Pedagogiki i Psychologii oraz Instytutów Matematyki i Fizyki wystąpiły oznaki pęknięcia stropów

wskutek przeciążenia. W Bibliotece Instytutu Filologii Polskiej zamknięto z tego powodu pomieszczenie magazynowe, a znajdującą się pod nim czytelną Biblioteki Międzyuczelnianego Instytutu Filozofii i Socjologii wyłączono z użytkowania na okres przemieszczenia zbiorów i wykonania remontu. W wielu bibliotekach zagrożonych przeciążeniem stropów i brakiem miejsca, podjęto prace nad selekcją zbiorów.

BIBLIOTEKI ZAKŁADOWE

Lp.	Biblioteka...	Stan w dniu 31.12.1987 r.		Udostępnianie w jedn. oblicz.		Ilość odwiedzin w czytelniach i wypożyczalniach	
		zbiory	personel	1986	1987	1986	1987
1	Inst. Biologii	32 397	2	34 589	41 067	7 920	7 280
2	Inst. Mikrobiologii	5 193	2	6 840	5 722	2 953	3 049
3	Inst. Nauk o Ziemi	106 998	2+3*	32 737	27 621	16 540	9 833
4	Zakład Biochemii	1 068	— 1*	315	614	nie rej.	
5	Inst. Fizyki i Matemat.	36 962	6	20 435	17 890		40
6	Inst. Chemii	35 946	4+1/2	43 430	36 092	14 762	17 548
7	Inst. Filologii Polskiej	43 230	3	5 777	5 020	8 825	7 890
8	Inst. Historii	66 670	3	42	34 372	3 748	2 630
9	Inst. Filol. Angielskiej	22 634	4	22 248	20 006	10 810	5 543
10	Inst. Filol. Rosyjskiej i Słowiańskiej	31 034	3	17 854	47 015	9 025	8 941
11	Zakł. Filol. Romańskiej	15 306	2+1/2	33 501	32 517	9 201	14 860
12	Zakł. Filol. Germańskiej	12 155	2	3 483	5 377	6 034	6 471
13	Zakł. Logopedii	3 176	1*	142	160	1 593	1 816
14	Wydz. Pedagogiki i Psychologii	66 733	6	55 015	49 100	142	40
15	Wydz. Prawa i Admin.	88 373	5	41 259	51 934	27 050	24 742
16	Wydz. Ekonomii	41 849	5	69 635	63 849	6 025	3 477
17	Międzyuczeln. Inst. Filozofii i Socjologii	23 720	3	11 003	12 461	25 535	19 493
18	Międzyuczeln. Inst. Nauk Politycznych	11 128	2+1/2	8 790	15 398	4 922	7 042
19	Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych	1 371	1*	95	162	7 529	9 534
20	Studium Wojskowego	1 958	1*	4 200	4 200		25
21	Ogródu Botanicznego	1 500	1*	370	350		35
22	Centraln. Laborator. Aparatury Unikalnej	162	1*	nie prowadzi ewidencji			
Razem		649 563	56 1/2+9*			162 614	150 889

* Personel jednostki macierzystej

W ROKU 1986 1987 PRZESTALI PRACOWAĆ, ZATRUDNIENI NA CZAS NIEOKREŚLONY W BIBLIOTECE GŁÓWNEJ

Małgorzata Bereśniewicz, kustosz — 15.10.66—31.08.86
 Renata Onyszko, st. bibl. — 04.10.74—31.08.86
 Maria Kubiś, kustosz — 14.03.69—31.12.86
 Emilia Grocholska, st. bibl. — 10.10.74—02.01.87
 Maria Skwira, mł. bibl. — 10.11.83—06.02.87
 Małgorzata Bucka, st. magaz. — 02.03.73—28.02.87
 Krystyna Duszkiewicz, bibl. — 22.01.79—14.03.87
 Maria Kwiatkowska, bibl. — 01.11.79—15.03.87
 Barbara Hałas-Strąkowska, bibl. — 01.10.71—15.06.87
 Agnieszka Burdzy, bibl. — 26.10.81—22.06.87
 Ewa Bandura, kustosz — 01.11.72—17.08.87
 Anna Bocheńska, st. bibl. — 23.10.73—31.08.87
 Artur Targoński, mł. bibl. — 15.10.82—31.08.87
 Dorota Wośko, st. bibl. — 10.01.85—31.10.87